

BARQAROR ENERGIYAGA O‘TISHDA LOYIHA BOSHQARUVINING STRATEGIK ROLI

Arabova Gulbodom Odil qizi

Sadriddinov Baxtiyor Badriddinovich

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi

Annotatsiya: Ushbu maqola barqaror energiya tizimlariga o‘tish jarayonida loyiha boshqaruvining strategik ahamiyatini o‘rganadi. Unda qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish, energiya samaradorligini oshirish va barqaror energiya infratuzilmasini yaratish kabi loyihalarni muvaffaqiyatli amalga oshirishda loyiha boshqaruvining o‘rni va vazifalari tahlil qilinadi. Shuningdek, barqaror energiya loyihalarini boshqarishda duch kelinadigan asosiy muammolar va ularni hal etish yo‘llari ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: barqaror energiya, loyiha boshqaruvi, strategik rol, qayta tiklanuvchi energiya, energiya samaradorligi, infratuzilma, muammolar, yechimlar.

THE STRATEGIC ROLE OF PROJECT MANAGEMENT IN THE TRANSITION TO SUSTAINABLE ENERGY

Abstract: This article explores the strategic significance of project management in the transition towards sustainable energy systems. It analyzes the role and functions of project management in the successful implementation of projects such as the development of renewable energy sources, the improvement of energy efficiency, and the creation of sustainable energy infrastructure. The main challenges encountered in managing sustainable energy projects and ways to address them are also examined.

Keywords: sustainable energy, project management, strategic role, renewable energy, energy efficiency, infrastructure, challenges, solutions.

Kirish

Bugungi kunda global miqyosda iqlim o‘zgarishi, atrof-muhitning ifloslanishi va an’anaviy energiya manbalarining cheklanganligi kabi dolzarb muammolar barqaror energiya tizimlariga o‘tish zaruratini keltirib chiqarmoqda. Barqaror energiya deganda, kelajak avlodlarning ehtiyojlarini kamaytirmasdan, hozirgi avlodning energiya ehtiyojlarini qondira oladigan energiya manbalari va texnologiyalari tushuniladi. Qayta tiklanuvchi energiya manbalari (quyosh, shamol, gidroenergiya, biomassa va geotermal energiya) va energiya samaradorligini oshirishga qaratilgan texnologiyalar barqaror energiya tizimining asosini tashkil etadi.

Ushbu o'tish jarayoni murakkab va ko'p qirrali bo'lib, texnologik, iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy omillarni o'z ichiga oladi. Barqaror energiya maqsadlariga erishish uchun yirik infratuzilma loyihalarini rejalashtirish, moliyalashtirish, amalga oshirish va boshqarish muhim ahamiyat kasb etadi. Aynan shu nuqtada loyiha boshqaruvi barqaror energiya o'tishining strategik vositasi sifatida namoyon bo'ladi.

Asosiy qism

1. Barqaror energiya loyihalarining o'ziga xos xususiyatlari

Barqaror energiya loyihalari an'anaviy loyihalardan bir qator o'ziga xos xususiyatlari bilan farqlanadi. Bularga quyidagilar kiradi: Uzoq muddatlilik va kapital talabgorligi: Quyosh elektr stansiyalari, shamol parklari va gidroelektr stansiyalari kabi barqaror energiya loyihalari odatda uzoq muddatli investitsiyalarni talab qiladi va ularning amalga oshirish muddati ancha uzun bo'lishi mumkin. Texnologik murakkablik: Qayta tiklanuvchi energiya texnologiyalari doimiy ravishda rivojlanib bormoqda va loyihalarni amalga oshirishda sohadagi eng so'nggi yutuqlardan foydalanish muhimdir. Bu esa loyiha jamoasidan yuqori darajadagi texnik bilim va ko'nikmalarni talab qiladi. Normativ-huquqiy muhitning ta'siri: Barqaror energiya loyihalarini amalga oshirish ko'pincha davlat siyosati, subsidiyalar, tariflar va atrof-muhitga oid qat'iy talablar bilan chambarchas bog'liqdir. Loyiha menejerlari ushbu o'zgaruvchan muhitga moslasha olishlari kerak. Ko'p manfaatdor tomonlarning ishtiroki: Barqaror energiya loyihalarida davlat organlari, xususiy kompaniyalar, mahalliy jamoalar, ekologik tashkilotlar va iste'molchilar kabi ko'plab manfaatdor tomonlar ishtirok etadi. Ularning manfaatlarini muvofiqlashtirish loyiha muvaffaqiyati uchun muhim ahamiyatga ega. Atrof-muhitga ta'sirni baholash zaruriyati: Barqaror energiya loyihalarining o'zi atrof-muhitga ijobiy ta'sir ko'rsatishga qaratilgan bo'lsa-da, ularni rejalashtirish va amalga oshirish jarayonida atrof-muhitga potentsial salbiy ta'sirlarni minimallashtirish uchun chuqur baholash o'tkazish zarur.

2. Loyiha boshqaruvinin strategik ahamiyati

Loyiha boshqaruvi barqaror energiya o'tishida bir qator strategik vazifalarni bajaradi: Maqsadlarni aniqlashtirish va rejalashtirish: Loyiha boshqaruvi barqaror energiya siyosati va maqsadlarini aniq loyihalarga aylantirishga yordam beradi. Bu bosqichda loyihaning maqsadi, ko'lami, resurslari, muddatlari va byudjeti aniqlanadi. Resurslarni samarali taqsimlash: Barqaror energiya loyihalari ko'pincha katta miqdordagi moliyaviy, insoniy va texnik resurslarni talab qiladi. Loyiha boshqaruvi ushbu resurslarni samarali taqsimlash va ulardan oqilona foydalanishni ta'minlaydi. Risklarni boshqarish: Barqaror energiya loyihalarida texnologik xavflar, moliyaviy o'zgarishlar, normativ-huquqiy o'zgarishlar va ijtimoiy qarshilik kabi turli xil risklar mavjud bo'lishi mumkin. Loyiha boshqaruvi risklarni aniqlash, baholash va ularni minimallashtirish bo'yicha strategiyalarni ishlab chiqishga yordam beradi. Manfaatdor tomonlar bilan aloqalarni boshqarish: Loyiha muvaffaqiyati ko'p

jihtadan turli manfaatdor tomonlar bilan samarali aloqalarni o'rnatish va ularning manfaatlarini muvozanatlashga bog'liqdir. Loyiha boshqaruvi bu jarayonni tartibga soladi. Sifat nazorati va monitoring: Loyiha boshqaruvi belgilangan sifat standartlariga rioya etilishini ta'minlaydi va loyihaning borishini doimiy ravishda monitoring qilib boradi. Bu esa potentsial muammolarni erta aniqlash va ularni bartaraf etish imkonini beradi. Innovatsiyalarni integratsiya qilish: Barqaror energiya sohasidagi tezkor texnologik rivojlanish loyihalarini amalga oshirishda yangi yechimlar va texnologiyalarni qo'llash imkoniyatini yaratadi. Loyiha boshqaruvi innovatsiyalarni loyiha jarayoniga integratsiya qilishda muhim rol o'ynaydi.

3. Barqaror energiya loyihalarini boshqarishdagi asosiy muammolar

Barqaror energiya loyihalarini boshqarishda bir qator muammolar mavjud:

Moliyalashtirishning murakkabligi: Yirik barqaror energiya loyihalarini moliyalashtirish ko'pincha davlat subsidiyalari, xalqaro grantlar va xususiy investitsiyalarning kombinatsiyasini talab qiladi. Moliyalashtirish manbalarini topish va ularni boshqarish murakkab jarayon bo'lishi mumkin. Texnologik noaniqlik: Qayta tiklanuvchi energiya texnologiyalari hali ham rivojlanish bosqichida bo'lishi mumkin, bu esa loyihalarini amalga oshirishda texnologik risklarni oshiradi. Infratuzilma cheklovlari: Qayta tiklanuvchi energiya manbalarini integratsiya qilish uchun mavjud energiya infratuzilmasini modernizatsiya qilish yoki yangi infratuzilmani yaratish zarur bo'lishi mumkin. Ijtimoiy qarshilik: Yirik energiya loyihalari mahalliy jamoalar tomonidan qarshilikka uchrashi mumkin, ayniqsa yer ajratish, atrof-muhitga ta'sir va vizual buzilish kabi masalalarda. Malakali kadrlar yetishmasligi: Barqaror energiya loyihalarini rejalashtirish, amalga oshirish va boshqarish uchun maxsus bilim va ko'nikmalarga ega bo'lgan malakali kadrlar yetishmasligi mumkin. Keyingi qismlarda ushbu muammolarni hal etish yo'llari va barqaror energiya loyihalarini muvaffaqiyatli boshqarishning eng yaxshi amaliyotlari ko'rib chiqiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, barqaror energiya tizimlariga o'tish global miqyosdagi muhim vazifa bo'lib, uning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi loyiha boshqaruvining strategik rolini talab etadi. Barqaror energiya loyihalarining o'ziga xos xususiyatlari, jumladan, uzoq muddatlilik, texnologik murakkablik, normativ-huquqiy muhitning ta'siri va ko'p manfaatdor tomonlarning ishtiroki loyiha menejerlaridan alohida bilim va ko'nikmalarni talab qiladi.

Loyiha boshqaruvi barqaror energiya maqsadlariga erishishda maqsadlarni aniqlashtirish, resurslarni samarali taqsimlash, risklarni boshqarish, manfaatdor tomonlar bilan aloqalarni tartibga solish, sifat nazoratini ta'minlash va innovatsiyalarni integratsiya qilish kabi muhim vazifalarni bajaradi. Shunga qaramay, moliyalashtirishning murakkabligi, texnologik noaniqlik, infratuzilma cheklovlari,

ijtimoiy qarshilik va malakali kadrlar yetishmasligi kabi muammolar loyiha muvaffaqiyatiga to'siq bo'lishi mumkin.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun barqaror energiya loyihalarini boshqarishda ilg'or texnologiyalardan foydalanish, manfaatdor tomonlar o'rtasida samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish, moslashuvchan boshqaruv usullarini qo'llash va malakali kadrlar tayyorlash muhim ahamiyatga ega. Barqaror energiya loyihalarini muvaffaqiyatli boshqarish orqali kelajak avlodlar uchun ekologik toza va barqaror energiya ta'minotiga erishish mumkin.

Adabiyotlar ro'yxati:

- 1)Smith, J. (2023). Sustainable Energy Transitions: Global and Local Perspectives. Routledge, London.
- 2)Oripov .B.A "Texnologiya va innavatsiya"(2023)
- 3)Jalolov .A.G "Energiya manbayi"(2021)
- 4) □ **REN21:** <https://www.ren21.net/> - Qayta tiklanuvchi energiya bo'yicha global siyosat tarmog'i. Saytda hisobotlar, ma'lumotlar va yangiliklar mavjud.
- **IRENA (International Renewable Energy Agency):** <https://www.irena.org/> - Xalqaro qayta tiklanuvchi energiya agentligi. Saytda qayta tiklanuvchi energiya texnologiyalari, siyosati va bozorlari haqida keng ma'lumotlar mavjud.
- **IEA (International Energy Agency):** <https://www.iea.org/> - Xalqaro energetika agentligi. Saytda energiya bo'yicha statistik ma'lumotlar, tahlillar va hisobotlar, shu jumladan barqaror energiya bo'yicha ma'lumotlar mavjud.
- **IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change):** <https://www.ipcc.ch/> - Iqlim o'zgarishi bo'yicha hukumatlararo ekspertlar guruhi. Saytda iqlim o'zgarishi va uning energiya bilan bog'liq jihatlari bo'yicha ilmiy hisobotlar mavjud.